

Emotions and Thoughts J.J. Rousseau Expressed in his Novel "Emile": The Examination of the Book

İpek CEYLAN¹

Received: 02 April 2014, Accepted: 10 November 2014

ABSTRACT

In this research, J.J. Rousseau's book "Emile" is examined. For this research, the translation book is preferred, which exists in Hasan Ali Yücel's Classical Series. The book is examined, from its introduction to notes, in detail and the subjects are dealt with under different titles. Ideas are supported by conducting literature review and by compiling the book and the writer's information. Thoughts in the book, without commenting, are grouped under headings by giving the number of pages. The purpose of this research is to make the reader have general information about the book, to draw attention to J.J. Rousseau's points mentioned and to emphasize the phrases that should not be overlooked.

Keywords: Children's education, Modern society, comparison men and women, critics

EXTENDED ABSTRACT

'Emile' is one of the important works of Rousseau that deals with his ideas about education and conception of education in a systematic way. In 1972, beside his discussed thoughts even today, the author expresses how much he cares about education through publishing this book in a period that 'pedagogy' has not been aware yet. In his book, Rousseau forms the ideal human in his mind by raising with nature training and imaginary Emile from early childhood to adulthood. Finally, he completes his task by marrying him to an imaginary girl (Sophie).

First book: From birth to the end of early childhood

Second book: Second childhood phase: speaking childhood phase

Third book: adolescence (12-15 years)

Fourth book: Puberty: The real personality of human starts in this phase. (15-20 years)

Fifth book: Young man: Entrance to life: Training of Sophie: Marriage and docibleness. Especially his last book was highly criticized because of its perspective of woman as a creature to be trained only in order to please man.

As a result, studies show that J.J. Rousseau draws attention to various issues and uses his imaginary characters (Emilie, Sophie) in order to prove these thoughts. Sharp criticisms are involved in the book. In the book, the author generally argues that it is needed to give necessary information to meet the needs and maintain their lives especially in the early childhood instead of loading unnecessary information to their brains. He also suggests that the information is to be obtained by children and not to be presented readily. The book is about the matters to be considered in child training. Also, Rousseau generally compares rich-poor/rural-urban in his book. In the 2nd-4th and 5th book, the ways of enjoying the living environment are expressed. In the first book, the author not only criticizes modern society and institutions, superstitions and misapplications but also emphasizes parental education and regular family life. In the second book, the remarkable thought is not to condition children. The third book is has the feature of transition. In the fourth book, the author's criticism about modern society and institutions is apparent. The fifth book of J.J Rousseau is the stage that he collects all of his emotion and thoughts and tries to prove. By mentioning the features of a woman, he proves his idea through the features of Sophie. Through Emile, he narrates the necessary features a man should have. He compares man and woman through these two characters and emphasizes the points to take into consideration for readers while mate selection. He also expresses his opinion about religious education given to children

¹Master Student, Bülent Ecevit University, ipekceylan86@gmail.com

J.J.Rousseau'nun "Emile" Adlı Eserinde Vurguladığı Duygu ve Düşünceler: Eserin Tahlili

İpek CEYLAN¹

Başvuru Tarihi: 02 Nisan 2014, **Kabul Tarihi:** 10 Kasım 2014

ÖZET

Bu araştırmada J.J.Rousseau'nun "Emile" adlı kitabı incelenmiştir. Araştırma için Hasan Ali Yücel Klasikler Dizisi'nde bulunan çeviri kitap tercih edilmiştir. Kitap, önsözünden başlayıp notlar bölümü de dahil ayrıntılı olarak incelenip, değinilen konular farklı başlıklar altında ele alınmıştır. Literatür tarama gerçekleştirilerek kitap ve yazarı hakkında bilgiler derlenerek düşünceler desteklenmiştir. Kitaptaki düşünceler yorum yapılmadan sayfa sayıları verilerek başlıklar altında toplanmıştır. Araştırmadaki amaç okuyucunun kitap hakkında genel bilgilere sahip olması, J.J.Rousseau'nun değindiği noktalara dikkat çekmek ve kitaptaki gözden kaçırılmaması gereken cümleleri vurgulamaktır.

Anahtar Kelimeler: J.J. Rousseau, Emile, Çocuk eğitimi, Tahlil

1. Giriş

Halk, millet arasındaki ayrımın fikir babası J.J. Rousseau'dur. Halk egemenliği ve milli egemenlik kavramını ortaya atan Rousseau'dur (Teziç, 2001: 96).

Rousseau yaşadığı yılları arasında yaşamış özgürlükçü ve 'eşitlikçi' bir düşünür ve yazardır. Düşünceleri yalnız yaşadığı dönemde değil bugün bile tartışılmaktadır. Gerek siyaset teorisinde gerekse eğitim felsefesinde ortaya attığı görüşlerle birçok felsefeci ve düşünürü esin kaynağı olmuştur (Korkmaz & Öktem, 2013:217-220).

Fransız aydınlanmasının ikinci önemli düşünürü Jean-Jacques Rousseau (1712-1778)'dur. Ansiklopedi çalışmalarına da katılan Rousseau'nun aydınlanma düşüncelerinin temelinde toplumsal sözleşme kavramı vardır. Toplum Sözleşmesi ve İnsanlar Arası Eşitsizliğin Kaynağı adlı eserlerinde Rousseau, birey olarak insanın kendi kendine yetemeyeceği düşüncesinden hareketle insanların toplum içinde yaşaması gerekliliğini öne sürer. Fakat toplum içinde yaşamının bir bedeli vardır. Doğal durumda özgür ve eşit olan insan, toplumsal yaşamda bunları kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. O halde insanların hem toplum halinde hem de özgür yaşamaları için bir düzen gerekmektedir. İşte Rousseau böyle bir toplum yapısı için gereken şeyin, bir araya gelerek bir düzen içinde yaşamayı kabul edenlerin ortaklaşa oluşturacakları bir sözleşme olduğunu öne sürer. Bu sözleşmeyle bireylerin kendilerinin nasıl bir güç tarafından yönetileceklerini belirleyen bir genel istence ulaşırlar. Rousseau genel istençle, halkın yani bireylerin kendi kendilerini yönetecekleri, yasaya dayalı bir cumhuriyet yönetim biçimini anlamaktadır. Çünkü genel istenç, halkın egemenliği üzerine yükseldiğinde meşru olur. Bu yorum en iyi örneğini Fransız Devriminde göstermiştir. Çoğunluğun isteği doğrultusunda oluşan bir yönetim anlayışını savunmakla birlikte akla dayalı yasalı düzeni de savunmaktadır (Çüçen, 2006).

1.1. Romanın Kimliği

'Emile', Rousseau'nun eğitime dair düşüncelerini ve eğitim anlayışını ayrıntılı olarak ve sistemli bir şekilde ele aldığı, önemli eserlerinden biridir. 1762 yılında henüz 'pedagoji' den habersiz olunan bir dönemde yayımladığı bu kitapla yazar, hala tartışılan düşünceleri ile eğitime ne denli önem verdiğini ortaya koymuştur.

Kitap ile ilgili Rousseau şunları dile getirmektedir: "Bu sırasız, neredeyse düzensiz düşünce ve gözlemler kitabını yazmaya, düşünmeyi bilen iyi bir anneyi mutlu etmek için başladım. Önce yalnızca birkaç sayfalık bir inceleme yazısı kaleme almayı tasarlamıştım. Konum beni ister istemez sürüklediği için, bu inceleme yazısı yavaş yavaş, kuşkusuz içeriğine göre fazla büyük, ancak ele aldığı konuya göre fazla küçük bir tür yapıya dönüştü." (Rousseau, 2013:1)

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, Bülent Ecevit Üniversitesi, ipekceylan86@gmail.com

Emile ya da Eğitim Üzerine yayınlanır yayınlanmaz tepki çekmiş, Paris parlamentosu tarafından satışı ve dağıtımı yasaklanmış, eser yakılmıştır. Rousseau tutuklanmakla tehdit edilmiş ve Fransa'yı terk etmeye zorlanmıştır (Vanpee, 1990:159).

J.J.Rousseau 'ya göre, insan doğal hayatta mutludur. Toplum hayatı kavga ve çatışmalar içerir. İnsanlar barış içinde yaşamak ve kendi mülkiyetlerini korumak için, bir araya gelir, özel çıkar ve iradelerini "genel irade" ye dönüştürerek toplumsal sözleşmeyi gerçekleştirir. Bireyler, sözleşme karşılığında mal ve can güvenliklerini sağlamış olurlar kendi yargısını oluşturabilmiş, insanın iyi olan doğasına uyumlu bir şekilde yetişen özerk bir birey olarak Emile'i adeta demokratik toplumun ideal bir üyesi olmaya aday bir şekilde yetiştirerek hümanist iyimserliğini göstermiştir (Tütüncü, 2013: 304).

Emile, ideal bir doğallık ve toplumsallık ilişkiseliliğini yansıtmaktadır. Bu bakımdan Rousseau'nun da en iyi ve en önemli eseri olarak nitelediği Emile ya da Eğitim Üzerine'nin diğer eserleri arasında ayrı bir yeri vardır. Bu önemi vurgulayan Joseph Featherstone şunları yazmıştır: "Şayet düşüncenin tarihte önemli bir yeri olduğu konusunda kuşku duyanlar varsa bu hatalarına çare olmak üzere şu iki adımı atsinlar. Önce Rousseau'nun Aydınlanma'nın insan doğası ve eğitim üzerine büyük yapıtı olan Emile'i okumalılar. Sonra dünyayı dolaşıp küçük çocuklarla ilgilenen ailelere ve okullara bakmalılar. Los Angeles'tan Darusselam'a kadar her yerde ebeveynler ve öğretmenler modernleşmenin kendisi kadar eski ya da yeni olan çocuk yetiştirmenin "doğal" biçimlerini arıyorlar. Rousseau günümüzde hala devam eden aileler, eğitim, siyaset ve modernite hakkındaki uzun sohbetin kurucu terimlerini belirlemiştir." (Featherstone, 1978:167)

J.J.Rousseau (1712-1778) ilk defa çocuğun yetişkinden farklı bir varlık olduğunu görmüş ve çocuğu incelemenin, tanınmanın pedagojinin temel şartı olduğunu söylemiştir. Çocuğun doğuştan itibaren ergenliğe kadar geçirdiği aşamaları ilk ele alan Rousseau'dur. Çocuk gelişimi hakkında ilk sistemli gözlemleri bu filozofa borçluyuz (Oral, 1998:217-220).

1900lü yıllarda İsmail Hakkı (Baltacıoğlu),Vefa İdadisi'nde iken, Rousseau'nun Emile ile tanıştığını ve bu eserin, yaşamında büyük bir ruh devrimi yaptığını ve eseri 51 kez okuduğunu yazmaktadır(Baltacıoğlu, 1998: 60-61).

1.2. Romanın Yapısı

Emile, Önsöz(1-4), Birinci Kitap(5-64), İkinci Kitap(65-206), Üçüncü Kitap(207-280), Dördüncü Kitap(281-510), Beşinci Kitap(511-718) ve Notlar(719-758) olmak üzere yedi başlık altında toplanmıştır.

Rousseau, kitabında hayalinde canlandırdığı Emile'i ilk çocukluk döneminden yetişkinliğe kadar eğitmiş ve doğa ile büyütmüş, kafasındaki ideal insanı oluşturmuştur. Sonunda da bu kişiyi yine kendi kafasında tasarladığı kızla(Sophie) evlendirerek görevini tamamlamıştır.

Birinci Kitap: Bebeklik: Doğuştan ilk çocukluk çağının sonuna kadar

İkinci Kitap: Çocukluğun ikinci devresi: konuşan çocuk çağı

Üçüncü Kitap: İlk gençlik çağı (12-15 yaş)

Dördüncü Kitap: Buluş çağı: İnsanın gerçek kişiliği bu çağda başlar. (15-20)

Beşinci Kitap: Genç adam: Hayata giriş: Sophie'nin eğitimi: Evlilik ve usluluk. Özellikle bu son kitabı, salt erkeği memnun etmek için eğitilmesi gereken bir varlık olarak kadına bakışından dolayı, oldukça eleştirilmiştir.

1.3. Romanda Dikkat Çeken Konular

1.3.1. Modern toplum ve kurumlara eleştiriler;

- Her şey Yaratıcı'nın elinden çıktığında iyidir; insanoğlunun elinde bozulur. (s. 5)(1.Kitap)
- Uygur insan, kölelik içinde doğar, yaşar ve ölür. Doğusunda bir kundak içinde dirilir; öldüğünde bir tabutun içine çivilenir; insan şeklini korudukça kurumlarımız tarafından zincirlenir. (s. 13) (1.Kitap)

- Mürebbinin daha önce eğitim vermiş olması istenir. Bu fazladır; bir insan yalnızca tek bir eğitim verebilir: Başarılı olmak için ikincisi gerekseydi, hangi hakla birincisine kalkışılırdı ki? (s.27) (1.Kitap)

1.3.2. Doğal yaşama ayak uydurarak mutlu olmanın yolları;

- Ona acıya katlanmayı öğretmek değil, onu acıyı hissetmeye alıştırmak gerekir. (s.13) (1.Kitap)
- En çok yaşamış olan insan; en çok yıl saymış olan değil, yaşamı en çok hissetmiş olandır. (s.13) (1.Kitap)
- ...insan yaralandığında onu üzen, yaradan çok korkudur. (s.66)(2.Kitap)
- Emile yaralanmasın diye dikkat etmek şöyle dursun, hiçbir zaman yaralanmaması, acıyı tanımadan büyümesi beni çok üzdi. (s.66) (2.Kitap)
- ...kendilerine düzgün yürümek öğretilmediği için ömürleri boyunca iyi yürüyemeyen kaç insan görürüz ki! (s.67) (2.Kitap)
- Beni öğrencimin sık sık bereleri, ezikleri olacaktır; buna karşılık da her zaman neşeli olacaktır: Sizin bereleri, ezikleri daha az olsa da, daima sıkıntılı, hep suskun, hep üzgün olurlar.(s.67) (2.Kitap)
- Kendi başlarına daha çok şey yapabildikleri için başkasına başvurmaya daha az gereksinim duyarlar. (s.67) (2.Kitap)
- Doğa çocukların büyüüp adam olmadan önce çocuk olmalarını istiyor. Bu düzeni bozmaya kalkarsak, ne olgunluğu ne de tadı olan ve çürümekte gecikmeyecek turfanda meyveler üretiriz: Genç bilginlere ve yaşlı çocuklara sahip oluruz. (s.87) (2.Kitap)
- Özsaygının rehberi olan sağduyu ortaya çıkana dek, çocuğun, görülüp işitilmek için herhangi bir şey yapmaması, kısacası başkalarına bakarak hiçbir şey yapmaması, yalnızca doğanın kendisinden istediğini yapması önemlidir; o zaman iyilikten başka bir şey yapmayacaktır. (s. 92) (2.Kitap)
- Benim Emile'imın gözlerinin bir şamdancı dükkanında olmasındansa parmaklarının ucunda olmasını yeğlerim. Gece yarısı, kışın ortasında düşman tarafından uyandırılan Cenevreli ayakkabılarından önce tüfeklerini buldular. Eğer onlar yalınayak yürümesini bilmeselerdi; Cenevre'nin hiç ele geçirilemeyeceğini kim söyleyebilir ki?(s. 167) (2.Kitap)
- Dünyadan başka kitap, olgulardan başka eğitim yoktur.(s.212)(3.Kitap)

1.3.3. Batıl inanç ve yanlış uygulamalara eleştiriler;

- Çocuklar, sakatlanmalarını engellemek için, seve seve kötürüm yapılabiliyorlardı. (s.14) (1.Kitap)
- Bu saçma adet nereden geliyor? Özü bozulmuş bir adetten. Annelerin ilk ödevini küçümseyerek artık çocuklarını beslemek istemedikleri zamanlarda çocukları ücretli kadınlara emanet etmek gerekti. Bu kadınlarda kendilerini yabancı çocukların annesi olarak bulup, doğadan da bir ses çıkmadığından, yalnızca zahmetten kaçınmaya baktılar. Serbest bırakılmış bir çocuğa durmadan göz kulak olmak gerekir; ama adamakıllı bağlı ise, bağırmalarına aldırış etmeden, bir köşeye atılır.(...)(s.15) (1.Kitap)
- Vücudu ve kolları serbest bırakılmış bir çocuk hiç kuşkusuz kundakla sarılı bir çocuktan daha az ağlayacaktır. (s.54) (1.Kitap)

1.3.4. Anne-baba eğitiminin ve düzenli ailenin önemi;

- Kendi çocuğu yerine başka bir annenin çocuğunu besleyen kadın kötü bir anne iken, nasıl iyi bir sütanne olacaktır? (s. 15) (1.Kitap)
- Aile yaşamının çekiciliği ahlaksızlığa karşı panzehirdir. (s. 19) (1.Kitap)
- Akli başında ama kıt zekalı bir baba onu dünyanın en usta öğretmeninden daha iyi yetiştirecektir; çünkü çaba yeteneğin yerini, yeteneğin çabanın yerini tutmasından daha iyi tutacaktır. (s. 23) (1.Kitap)
- Babalık görevini yerine getirmeyen kişinin baba olmaya hakkı yoktur. (s. 24) (1.Kitap)

1.3.5. Zengin - fakir / köylü - kentli karşılaştırmaları;

- ...bir yoksulu zengin yapmak için yetiştirmek, bir zengini yoksul yapmak için yetiştirmekten daha az mantıklıdır... (s. 29) (1.Kitap)

- En uzun ömürlü insan örnekleri neredeyse tümüyle en çok egzersiz yapmış, en çok yorgunluğa ve çalışmaya dayanmış olanlar içinden çıkıyor. (s. 35) (1.Kitap)
- Zenginler, kodomanlar, krallar, tümü de mutsuzluklarını gidermek için koşturup duranları gördükçe, bundan çocuksu bir gurura kapılan birer çocukturlar ve kendilerine gösterilen özen ile çok övünürler; oysa olgun insanlar olsalardı, kendilerine bu özen gösterilmeyecekti. (s.78)(2.Kitap)
- Acı bilmeyen insan ne insanlığa acımayı ne de acımanın tadını bilir.(s.81)(2.Kitap)
- ...bir insan zenginse ya kendi servetinden kendisi yararlanmaz ya da bundan halk da yararlanır.(s.257)(3.Kitap)
- Zengin ya da fakir, güçlü ya da güçsüz olsun her işsiz vatandaş bir dolandırıcıdır.(s.258)(3.Kitap)

J. J. Rousseau'ya göre, "Bütün insanların yaşaması, fakat hiçbirisinin zenginleşmemesi lazımdır. Yaşamaya lüzumlu olandan fazlası vergi ile alınmalıdır." (Yaşa, 1965, s. 46-57)

- Çiftçi ne kadar köle ise zanaatkar o ölçüde özgürdür, çünkü çiftçinin ürününü alması başkasının insafına kalmış tarlasına bağlıdır. Düşman, kral, nüfuzlu bir komşu ya da açılan bir dava tarlayı elinden alabilir; bu tarla yüzünden başına bir türlü iş gelir: Ama zanaatkar başına dert açılmak istenen bir yerde pılıpırtıyı hemen toplar, işini gücünü yanına alıp çekip gider. (s.258)(3.Kitap)
- Serveti ve eşyayı kendinize bağımlı kılmak için kendinizi bunlardan bağımsız kılmakla işe başlayın. Düşünceyle egemen olmak için düşünceye egemen olmakla işe başlayın.(s.259)(3.Kitap)
- Bir uşak tanıdım. Adam efendisinin resim yaptığını göre göre ressam olmaya kafasına koymuştu. Bu karara varır varmaz eline aldığı kurşunkalemi ancak eline fırça alınca bıraktı, fırçayı da ölünceye dek elinden bırakmadı.(263)(3.Kitap)
- Halkın hiç canı sıkılmaz, yaşamı etkinlik içinde geçer. Eğlenceleri çeşitli olmadığı gibi enderdir de. Uzun yorgunluk günlerinden sonra, birkaç günlük eğlencenin tadını çıkarır. Uzun süren çalışmalarını, kısa süren eğlencelerin izlemesi onun zevkleri için çeşni yerine geçer. Zenginler için büyük bela can sıkıntısıdır. Büyük masraflara girilerek düzenlenmiş bunca eğlence içinde, onların hoşuna gitmek elbirliği eden bunca insanın ortasında, can sıkıntısı onları tüketir ve öldürür. Yaşamlarını can sıkıntısından kaçmak ve ona yakalanmamak çabasıyla geçirirler.(s.504)(4.Kitap)
- Benim hiç değişmez tek formülüm şu olurdu: her durumda hiçbir başka durumla uğraşmaz ve her günü kendi içinde, bir gün öncesinden ve bir gün sonrasında bağımsız olarak ele alırdım. Halkla halk, kırlarda köylü olur, tarımdan söz ettiğimde köylü benimle alay etmezdi. Güdüp kırlarda bir kent kurmaz, bir ilin bir ucunda evimin önüne Tuileries Sarayını koymazdım. İyice gölgelik bir tepenin yamacında bir kır evim olurdu, yeşil panjurlu beyaz bir ev, saman sapından bir dam, her mevsim için en iyisi olsa da ben o iç karartıcı arduvazı değil çok iyi bir seçim yaparak tuğlayı yeğlerdim. Çünkü tuğlanın daha temiz ve daha hoş bir görüntüsü vardır. Benim memleketimde de damlar zaten başka türlü örtülmez. Bu da bana gençliğin o mutlu günlerini anımsatırdı. Avluda bir kümesim olurdu, ahır olarak da bir inek ahırım. Çok sevdiğim süt için. Bahçe olarak da bir sebze bahçesini ayrıca daha sonra sözünü edeceğim meyve bahçesine benzer bir bahçeyi düşünürdüm.(s.508)(4.Kitap)
- Peki, kadınların daha sade bir biçimde ve daha namusluca yaşadıkları o uzak köyler, kentlerdeki o hanımefendilerin kısırlığını telafi etmeselerdi sizin kentleriniz ne olurdu acaba?(s.518)(5.Kitap)
- Büyük kentlerde ahlak bozukluğu yaşama, küçük kentlerde ise akılla başlar.(s.567)(5.Kitap)
- En namuslu sosyete kadını da belki namusluluğun ne olduğunu en az bilendir.(s.599)(5.Kitap)
- Yabancılar az rastlandıkları yerlerde hoş karşılanır. İnsanı sık sık konuksever olmaya gereksinimi olmayışı kadar konuksever yapan bir şey yoktur. Konukseverliği öldüren, konuk çokluğudur.(s.607)(5.Kitap)
- Bir devleti tüketen, güçsüzlüğüne yol açan büyük kentlerdir. Bunların ürettikleri zenginlik görünüşte kalır ve düşseldir. Bu da çok para ama az sonuç demektir.(s.698)(5.Kitap)

1.3.6. Çocuklarda şartlandırma yapılmaması gerektiğine dair görüşleri;

- Çocuğun kazanmasına izin verilmesi gereken tek alışkanlık, hiçbir alışkanlık edinmemesidir. (s. 45) (1.Kitap)
- ...yeni nesnelere, onlardan etkilenmeden görme alışkanlığı bu korkuyu giderir. Örümcek derdi olmayan temiz evlerde yetiştirilmiş çocuklar örümcekten korkarlar ve bu korku çoğu zaman büyüdüklerinde de geçmez. Ben örümcekten korkan ne erkek, ne çocuk, ne de kadın, hiç köylü görmedim. (s. 45) (1.Kitap)

- Çocuklar girişimlerinde inatçıdırlar; sizde onlara kıyasla inattan çok sebat varsa, usanır ve bir daha bu işe kalkışmazlar. İşte, onlar ağlamaktan böyle kurtarılır ve ancak acı kendilerini buna zorladığında gözyaşı dökmeye alışır. (s.55) (1.Kitap)
- Çocuklar konuşmaya başladıklarında daha az ağlarlar. Bu gelişme doğaldır. Bir dilin yerini başka bir dil almıştır. Acı çektiklerini sözlerle dile getirebilir duruma gelir gelmez, acı sözle anlatılamayacak kadar şiddetli değilse, bunu neden haykırışlarla dile getirsinler ki? Yine de ağlamaya devam ediyorlarsa, bu çevrelerindeki insanların suçudur. (s.65)(2.Kitap)
- Bir çocuk bir yerini acıttığında, yalnız ise, duyulmak umudu olmadıkça, çok ender olarak ağlar. (s.66) (2.Kitap)
- Onun kötülük yapmasını yasaklayacak yerde, kötülük yapmasını engellemek yeter. (s.79) (2.Kitap)
- Bir çocuğu gitmek istediğinde yerinde kalmaya, yerinde kalmak istediğinde de gitmeye zorlamamak gerekir. (s.79) (2.Kitap)
- Çocuğunuzu mutsuz kılmanın en kesin yolunu biliyor musunuz? Onu her şeyi elde etmeye alıştırmak; çünkü gidermesi kolay arzuları durmadan arttığı için er ya da geç, olanaksızlık karşısında bu arzuları ister istemez geri çevirmek zorunda kalacaksınız ve bu alışılmamış geri çevirme onu arzu ettiği şeyden yoksun kalmasından daha çok üzecektir. Önce elinizdeki bastonu isteyecek, yakında saatinizi sonra da uçan kuşu isteyecektir; parladığını gördüğü yıldızı da, göreceği her şeyi de; Tanrı değilseniz onu nasıl memnun edeceksiniz. (s.82) (2.Kitap)
- Fazla incelikle yetiştirilmiş insanlar ancak kuş tüyü yataklarda uyuyabilirler, tahta üzerinde uyumaya alışmış insanlar ise her yerde uyuyabilirler.(s.152) (2.Kitap)

1.3.7. Çocuk eğitiminde dikkat edilmesi gereken hususlara dair görüşleri:

- ...öğrenciye ilkeler öğretmektense, bunları bulması sağlanmalıdır. (s. 28) (1.Kitap)
- Her şeye dokunmak ister, her şeyi eline almak ister: Onun bu merakına hiç karşı çıkmayın; bu merak ona çok gerekli bir çiraklık duygusu esinler. (s.47) (1.Kitap)
- ...Örneğin çocuk gördüğü bir şeyi istiyorsa ve bu da ona verilebilir bir şeyse, o zaman bu şeyi çocuğa vermektense, çocuğu ona götürmek daha doğru olur... (s.51) (1.Kitap)
- Çocuklar, gereksiz güce sahip olması şöyle dursun, doğanın onlardan istediği her şey için yeterli güce bile sahip değiller; öyleyse, doğanın onlara verdiği ve kötüye kullanmasını bilmedikleri tüm gücün kullanımını yine onlara bırakmalıdır. Birinci özdeyiş.
- Onlara yardım edip gerek zekada, gerek güçte, bedensel gereksinim nitelikli her şeyde eksiklerini tamamlamak gerekir. İkinci özdeyiş.
- Onlara yapılan yardımda, hayali ya da nedensiz arzuya hiç yer vermeden, yalnızca gerçekten yararlı olanla yetinmelidir; çünkü hayal, bu hayale yol açılmazsa, doğal olmadığı için, onları hiç tedirgin etmeyecektir. Üçüncü özdeyiş.
- Hiçbir şeyi gizlemesini bilmedikleri bir yaşta, arzularında doğrudan doğruya doğadan gelenle, düşünceden geleni ayırt etmek için, dillerini ve işaretlerini özenle incelemelidir. Dördüncü özdeyiş.
- Bu kuralların asıl amacı, çocuklara daha çok gerçek özgürlük ve daha az egemenlik tanımak, kendi kendilerine daha çok şey yapmalarını ve başkasından daha az şey istemelerini sağlamaktır. (s. 54) (1.Kitap)

Onların önünde her zaman doğru, kurallara uygun biçimde konuşun. Herkesten çok, sizden hoşlanmalarını sağlayın ve dillerinin siz hiçbir zaman düzeltmeksizin sizin dilinize göre yavaş yavaş arılaşacağından emin olun. (s.58) (1.Kitap)

- ...büyük insan güçlü bir varlık, çocuk da zayıf bir varlıksa, bunun nedeni büyük insanın çocuktan daha çok mutlak güce sahip olması değil, büyük insanın doğal olarak kendi kendine yetmesi, çocuğun ise kendi kendine yetememesidir. Büyük insanın dolayısıyla daha çok istekleri, çocuğun da daha çok hayalleri olmalıdır.(s.77)(2.Kitap)
- Çocuk zayıflığını hissetmeli, bundan acı çekmemelidir; bağımlı olmalı ama boyun eğmemelidir; istemeli ama buyurmamalıdır. (s.77) (2.Kitap)
- Arzularını istediği için değil, gereksinimi olduğu için yerine getirin. Bir şey yaptığında, karşısındakinin boyun eğdiğini sanmasın, onun için bir şey yapıldığında da söz geçirme gücüne sahip olduğunu sanmasın. (s.79) (2.Kitap)
- Canları istediğinde zıplamalı, koşmalı, bağırmalıdır. Tüm hareketleri, güçlenmeye çalışan bünyelerinin gereksinimleridir.(s. 79) (2.Kitap)

- İsteddiğini sözle dile getirebilir ve istediğini, daha çabuk elde etmek ya da geri çevirmeyi atlatmak için, gözyaşlarıyla destekleyebilir duruma gelir gelmez, bu isteği asla kabul edilmemelidir. (s.79-80) (2.Kitap)
- Çocukların acı çekmelerine aldırış etmezseniz, onların sağlığını, yaşamını tehlikeye atarsınız, onları fiilen mutsuz kılarırsınız; çok özen göstererek onları her türlü huzursuzluktan, tedirginlikten uzak tutarsanız, onlara büyük mutsuzluklar hazırlarsınız, onları dayanıksız, hassas kılarırsınız; onları insani durumların dışına çıkarırsınız, bir gün size karşın bu duruma geri dönerler. (s.81) (2.Kitap)
- Bir çocuğun beslendiği düşüncelerinin basitliğinin yol açacağı saflıklar asla onun yüzüne vurmamalı ve onun öğreneceği biçimde belirtilmemelidir. Yersiz bir kahkaha altı aylık çabanızı bozarak tüm yaşam botunca telafisi olanaksız bir zarara yol açabilir. (s.99) (2.Kitap)
- Kötü huylu çocuğunuz dokunduğu her şeyi bozuyor mu? Hiç kızmayın, bozabileceği şeyi erişebileceği uzaklık dışında tutun. Kullandığı mobilyaları mı kırıyor? Ona başkalarını vermektense hiç acele etmeyin; bırakın yoksun kalmasının acısını hissetsin. Odasındaki pencerelerin camlarını mı kırıyor? Nezlele yakalanmasına aldırış etmeden, bırakın rüzgar gece gündüz üstüne essin; çünkü deli olmaktansa nezle olması daha iyidir.(s.104) (2.Kitap)
- Platon çok katı olduğu sanılan “Devlet”inde çocukları yalnızca şenliklerle, oyunlarla, şarkılarla, eğlencelerle yetiştirir; onlara iyi eğlenmeyi öğrettiğinde her şeyi yapmış gibidir... (s.115) (2.Kitap)
- Çocuğun kaprislerine karşı çıkacaksınız, ama haksızsınız. Çocukların kaprisi hiçbir zaman doğanın değil, kötü bir disiplinin ürünüdür. Çünkü bu çocuklar ya boyun eğmiş ya da buyurmuşlardır; yüz kez söyledim, ne biri ne öteki olmalı.(s.138) (2.Kitap)
- Makedonya kralı Büyük İskender’in, doktoru tarafından zehirleneceğini haber almış olmasına rağmen hasta yatağında bu doktorun kendisine verdiği ilacı korkmadan içip iyileşmesinin öyküsünü mürebbisinden dinleyip, bundan etkilenen bir çocuktan bahsediyor. Çocuk etkilendiği öyküyü sofrada davetlilerle paylaşıyor ve davetlilerde bu öykü üzerine Büyük İskender’in metaneti, yürekliliği üzerine düşüncelerini paylaşıyorlar. Jean-Jacques çocuğu kenara çekip sohbet ettiğinden onun bu öyküde bambaşka bir şeyden etkilendiğini öğreniyor: On beş gün önce çocuğa bir ilaç verilmiş ve çocuk bu ilacı büyük bir zorlukla içmiş hala ağzında en ufak bir tiksinti duymadan, bir dikişte içmesi(2.Kitap)
- La Fontaine’in masalları tüm çocuklara öğretiliyor, ama içlerinde bunları anlayan bir teki bile yoktur; anlasalardı, bu daha beter olurdu, çünkü masaldan çıkan ahlak dersi o kadar karışık ve yaşlarına göre o kadar oransızdır ki onları erdemden çok kötülüğe itecek gibidir. (s. 124) (2.Kitap)
- ...Böylece anılan ilk masalın (Karga ile Tilki) dersi çocuk için en bayağı dalkavukluk, ikincisinininki (Ağustos Böceği ile Karınca) acımasızlık, üçüncüsününinki(?) adaletsizlik, dördüncüsününinki (Aslan ile Sinek) yergi, beşincisinininki (Zayıf Düşmüş Kurt ile Semiz Köpek) bağımsızlık dersidir. (s.129) (2.Kitap)
- Okuma çocukların belasıdır ve neredeyse ona vermeyi bildiğimiz tek uğraştır. Emile, ancak on iki yaşında bir kitabın ne olduğunu bilecektir.(s.132) (2.Kitap)
- Size kendisi sorular sorarsa merakını gidermek için değil, beslemek için olabildiğince yanıt verin: Özellikle de bilgi edinmek için soru soracak yerde, saçmalamaya ve size budalaca sorular sormaya başladığını fark ettiğinizde, bilgi edinmeyi değil, yalnızca sizi sorularına tutsak etmeyi düşündüğünden emin olarak, hemen durun. (s.219) (3.Kitap)
- Öğrencilere bir konuyu sıradan anlatmak yerine, onun kafasına “Bu neye yarar?” sorusunu oluşturmaktansa; onlara önce neye yarayacağını basitçe gösterip, konuyu aktarmanın daha doğru olduğuna değiniyor. Astronomiyi öğrenmenin öğrencisine ne faydası olacağını anlatabilmek için ona bir oyun hazırlıyor, bu oyun sonunda Eminle kendisi; “Astronomi de bir işe yarıyormuş.” diyor. (Evlerini bulmak için gölgenin yönünden faydalanıyorlar. (s.s.233-236) (3.Kitap)
- Emile, mesleğini öğrenirken, ben de bu mesleği onunla birlikte öğrenmek isterim; çünkü ancak birlikte öğreneceğimiz şeyleri iyi öğreneceğimizden eminim.(s.267) (3.Kitap)
- Büyüklere yalan söylemenin kötü olduğunu çocuklara öğretebilmek için, büyükler çocuklara yalan söylemenin daha tehlikeli olduğunu hissetmelidir. (s. 290)(4.Kitap)
- Onlara edep ve dürüstlük dersleri vermek, utanılacak ve dürüstlükten uzak şeyler olduğunu öğretmek demektir; bu onlarda bu şeyleri öğrenmek için gizli bir haz uyandırmak demektir. (s.291)(4.Kitap)
- Bir annenin çocuğunu kandırmadan bu sorudan yakasını sıyırmak için düşünebileceği en kısa yol onu susturmaktır.(s. 292)(4.Kitap)

- Bir genç için en kötü tarihçiler, yargıda bulunanlardır. Genç, olaylar hakkında kendisi yargıda bulunsun. İnsanları tanımayı böyle öğrenir. Yazarın yargısı ona durmadan yol gösterirse, her şeyi başkasının gözüyle görür, bu gözden yoksun kalınca da artık hiçbir şey göremez olur. (s. 326)(4.Kitap)
- Gençlere sözlerle değil, eylemlerle ders verin; deneyimin onlara öğretebileceği şeylerden hiçbirini kitaplardan öğrenmesinler.(s.345)(4.Kitap)
- Çocuklara göre her şey sonsuzdur; onlar hiçbir şeye sınır koymazlar; ölçüyü çok uzun tuttuklarından değil, anlama güçleri kısa olduğundan.(s. 354)(4.Kitap)
- Bilimleri öğrenmenin bir çağı olduğu gibi, görgü kurallarını iyi öğrenmenin de bir çağı vardır. Bu kuralları çok erkenden öğrenen kişi onu tüm yaşamı boyunca seçimsiz, düşünmeden ve yeterince yaşasa da hiçbir zaman yaptığını iyi bilemeden uygular.(s.466)(4.Kitap)
- Öğrencime karşı sert ve soğuk davranırsam güvenini kaybederim ve çok geçmeden benden gizlenir. Ona karşı hoş, uysal davranmak ya da yanlışlarına göz yummak istersem, korumam altında olması ne işe yarar? O zaman onun düzensizliğine izin vermiş ve vicdanını rahat ettirmiş olurum, ama benim vicdanım rahatsız olması pahasına.(s.467)(4.Kitap)
- Bir şeye göz yummak gerektiğini sanan kişi çok geçmeden her şeye göz yummak zorunda olduğunu görür. Hoş görülen ilk aşırılık başka bir aşırılığa yol açar ve bu zincirleme art arda gelişir. (s.s. 477-478)(4.Kitap)
- Eğer öğrencinizi zayıflıklarından kurtarmak istiyorsanız, kendi zayıflıklarınızı gösterin. O hissettiği mücadeleyi sizde görsün; size bakarak kendine egemen olmayı öğrensin.(s. 478)(4.Kitap)

1.3.8. Yaşamakta olduğumuz ortamdan keyif almanın yolları;

- İnsan olduğu şey ile yetinirse çok güçlüdür, insanlığın üstüne çıkmak isterse çok zayıftır. (s.72) (2.Kitap)
- Eğer ölümsüz olsaydık çok mutsuz insanlar olurduk. Kuşkusuz ölmek acı bir şey; ama hep yaşamayacağımızı ve daha iyi bir yaşamın, bu dünyadaki yaşamın acılarını sona erdireceğini ummak da hoş bir şeydir. (s.72) (2.Kitap)
- Şu dünyadan ne kadar çabuk geçiyoruz! Yaşamın ilk dörtte biri yaşamın tadını çıkarmasını bilemeden; son dörtte biri de artık tadını çıkaramaz olduktan sonra geçip gidiyor. Önce yaşamını bilmiyoruz, çok geçmeden de bilecek gücümüz kalmıyor. Bu iki yarasız ucu ayıran arada ise zamanın geride kalan dörtte üçü uykuyla, acılarla, zorlamalarla, her türlü zahmetle geçiyor. Yaşam kısa, ama az sürdüğü için değil, daha çok bu kısalık içinde onun tadına varacak neredeyse hiçbir zaman bulamadığımız için. Ölüm anının doğum anından
- uzak olması boşunadır, aradaki alan iyi doldurulmadıkça yaşam her zaman çok kısa sürer.(s. 281)(4.Kitap)
- Hayal gücü bizi mutlu insanın yerine değil, daha çok mutsuz insanın yerine koyar; bu iki durumdan birinin ötekine göre bizi daha çok etkilediğini hissederiz. Acıma tatlı bir duygudur, çünkü kendimizi acı çeken kimsenin yerine koymakla yine de onun gibi acı çekmiyor oluşumuzun sevincini duyarız. Haset ise acı bir duygudur, çünkü mutlu bir insanın görünüşü, haset eden insana, kendisini onun yerine koymak bir yana, onun yerinde olmamanın üzüntüsünü de verir. (s. 298)(4.Kitap)
- Birinci Özdeyiş: İnsan yüreğinde, bizden daha mutlu olanların değil, yalnızca bizden daha acınacak durumda olanların yerine geçme isteği vardır.(s. 301)(4.Kitap)
- İkinci Özdeyiş: İnsan başkasının mutsuzluklarından, ancak bunlardan kendisini bağışık sanmıyorsa acı duyar.(s.302)(4.Kitap)
- Üçüncü Özdeyiş: Başkasının mutsuzluğuna acıma, bu mutsuzluğun çokluğu ya da azlığı ile değil, bu mutsuzluğun acısını çekenlere karşı beslenen duygunun derecesiyle ölçülür.(s.303)(4.Kitap)
- Fazla hızlı bir gelişmenin hızını azaltmak elde olmayınca, bu gelişmeye uygun düşebilen gelişmeleri de aynı hızla sürdürmek gerekir.(s. 359)(4.Kitap)
- Eğer olduğumuzla yetinseydik, yazgımızdan yakınmazdık; ama düşsel bir mutluluğu aramak için kendimize bin türlü gerçek acı veriyoruz. Biraz acıya katlanmasını bilmeyen insan çok acı çekmeyi beklemelidir. (s.392)(4.Kitap)
- İnsanlar yaşamın kısa olduğunu söylüyorlar, oysa ben onların yaşamı kısaltmaya çalıştıklarını görüyorum.(s.602)(5.Kitap)

- Ben atla gitmekten daha hoş tek bir yolculuk biçimi bilirim: Yayan gitmek. Dilediğin vakit yola çıkarsın, istediğin yerde durursun, istediğin kadar, az ya da çok, egzersiz yapmış olursun.(s.604)(5.Kitap)
- İnsan doğasının romanı yeterince güzel bir romandır. Bu roman yalnızca benim bu kitabımda bulunuyorsa, kabahat bende mi? Bunun benim türümün öyküsü olması gerekiyordu: Bu öyküyü bozan sizlersiniz; kitabımı da sizler romana çevirdiniz.(s.611)(5.Kitap)
- İnsan yaşamının kararsızlığı içinde, şimdiki zamanı geleceğe feda etmek gibi yalancı bir ihtiyatla davranmaktan özellikle kaçınalım. Çünkü bu, çoğu zaman, var olanı hiç var olmayacak olana feda etmektir.(s.616)(5.Kitap)
- Yeni bir yaşa girerken gençlerin bir önceki yaşı küçük görmemelerini, yeni alışkanlıklar kazanırken eskileri bırakmamalarını ve ne zaman başladıklarına bakmadan her zaman iyi olanı yapmayı sevmelerini sağlarsanız, ancak o zaman işinizi başarmış olacağınız gibi, ömürlerinin sonuna kadar da onlardan emin olursunuz.(s.639)(5.Kitap)
- Mutlu ve akli başında yaşamak istiyor musun? O zaman yüreğini hiç kaybolmayan güzelliğe bağla; durumun arzularını sınırlandır; ödevlerin eğilimlerinden önce gelsin; zorunluluk yasasını ahlaksal şeylere yay: Elinden alınabilen şeyi kaybetmeyi öğren; erdem sana buyruğunda her şeyi bırakmayı, kendini olayların üstüne koymayı, yüreğini bunlardan yaralamadan önce ayırmayı, hiçbir zaman sefil olmamak için kara günde cesur olmayı, hiçbir zaman suçlu olmamak için görevinde dayanıklılık göstermeyi öğren.(s.662)(5.Kitap)

1.3.9. Çocuklara verilen din eğitimi hakkındaki görüşleri

- Çocukların ve bir çok yetişkin insanın dinsel inancı bir coğrafya konusu gibidir. Mekke'de değil Roma'da doğdukları için ödüllendirilecekler midir? Birine Muhammedin Tanrı'nın peygamberi olduğu söyleniyor, o da Muhammet Tanrı'nın peygamberidir diyor; başka birine Muhammet'in bir dalavereci olduğu söyleniyor, o da Muhammet bir dalaverecidir diyor. İkisinin de yeri değişmiş olsaydı, her biri ötekinin söylediğini doğrulardı. Birini cennete ötekini cehenneme göndermek için birbirine bu kadar benzer niteliklerden yola çıkılabilir mi? Bir çocuk Tanrı'ya inandığını söylerse, Tanrıya değil, ona Tanrı diye bir şeyin var olduğunu söyleyen kişiye inanır. (s.356)(4.Kitap)
- Çocukların zihnine kazınan biçimsiz Tanrı görüntülerinin en büyük kötülüğü, bunların orada ömürleri boyunca kalması ve büyüdüklerinde çocukluklarındaki Tanrı'dan başkasını tasarlayamamalarıdır. (s.358)(4.Kitap)
- Her kız annesinin dinini her kadın da kocasının dinini kabul etmelidir.(s.544)(5.Kitap)
- Genç kızların dinlerini iyi bilmeleri özellikle de sevmeleri önemlidir, ama erkenden öğrenmeleri o kadar da önemli değildir.(s. 545)(5.Kitap)
- Onlara din konularını öğretirken bunları soru-yanıt şeklinde değil, doğrudan doğruya açıklayın.(s.546)(5.Kitap)
- Bizim din dersi kitabında gördüğüm ilk soru şudur: Sizi kim yarattı ve dünyaya getirdi? Bu soruya küçük kız, bunun annesi olduğuna pekala inandığı halde, duraksamadan Tanrı diye yanıt verir. Burada anladığı tek şey, anlamadığı bir soruya hiç anlamadığı bir yanıt vermiş olduğudur.(s.546)(5.Kitap)
- Kızlarınızı tanrıbilimci ve bilgiç yapmayın, onlara yalnızca insan bilgeliğine yarayan tanrısal şeyleri öğretin.(s.554)(5.Kitap)
- Ahlaksal gerçek var olan değil, iyi olan şeydir.(s.561)(5.Kitap)
- Genç kızlara iyi ahlak sevgisi mi aşlamak istiyorsunuz? Onlara durmadan "Ağırbaşlı olun!" demeden, öyle olmakta büyük bir çıkarları olduğunu gösterin. Ağırbaşlı olmanın tüm değerini hissettirirseniz, onlara ağırbaşlılığı sevdirebilirsiniz. Bu çıkarı uzakta, gelecekte göstermek yetmez. Bunu onlara şimdi, yaşlarına uygun ilişkilerin içinde, sevgililerinin karakteri içinde gösterin. Onlara iyiliksever erkeği, değerli erkeği betimleyin. Onlara böyle bir erkeği tanımayı, sevmeyi, kendilerini düşünerek sevmeyi öğretin. Dost, eş, sevgili olsalar da, yalnızca böyle bir erkeğin onları mutlu kılabileceğini kanıtlayın.(s.572)(5.Kitap)
- Bellekte kesintiye yol açan büyük hastalıklarsa, ahlakta da kesintiye yol açan büyük tutkulardır.(s.638)(5.Kitap)

1.3.10. Modern toplum ve kurumlara eleştiriler

- ...düzeni üreten düzen aşkının adı iyiliktir; düzeni koruyan düzen aşkının adı da adalettir. (s.393)(4.Kitap)
- Adaletli ol, mutlu olursun. Ama bugünkü koşullara bakılırsa, böyle bir şey söz konusu değil. Kötü, mutluluk içinde yaşıyor; adaletli ise , eziliyor. Bu bekleyiş boşa çıkınca içimizde nasıl bir öfke uyanıyor!
- ...ister istemez mutsuzlara acırız. Acılarına tanık olduğumuzda biz de acı çekeriz. En ahlaksız insanlar bile bu eğilimden tümüyle kurtulamazlar. Bu eğilim onları kendileriyle çelişkiye düşürür; yoldan gelip geçenleri soyan bir hırsız, çıplak yoksulları giydiren; en azılı katil bile baygınlık geçirip düşmek üzere olan bir insanı tutar.(s.402)(4.Kitap)
- Tüm dünya uluslarına bir göz atın, tüm tarihleri baştan başa okuyun. Bunca insanlık dışı ve tuhaf mezhep içinde, bu inanılmaz ahlak ve karakter çeşitliliği içinde, her yerde aynı adalet ve dürüstlük fikirlerini, her yerde aynı iyilik ve kötülük ilkelerini bulursunuz.(s.403)(4.Kitap)
- Vicdan çekingendir; bir köşeye çekilmeyi, dinginliği sever; kalabalık ve gürültü onu ürkütür, onun doğmasına yol açtığı söylenen önyargılar en acımasız düşmanlarıdır; onların önünden kaçır ya da susar; onların gürültülü sesi onun sesini boğar ve duyulmasını engeller.(s.407)(4.Kitap)
- İyi insan her şeye göre kendini düzenler, kötü insan ise her şeyi kendine göre düzenler. Kötü insan kendisini her şeyin merkezi yapar; iyi insan yarıçapını ölçer ve çemberin üzerinde kalır.(s.409)(4.Kitap)
- Bizi yönetenler sanatçılardır, büyüklerdir, zenginlerdir, onları yönetenler de çıkarları ya da gururlarıdır.(s.488)(4.Kitap)

1.3.11. Kadın-erkek karşılaştırmaları

- Cinsiyete bağlı olan her konuda ise kadınla erkek arasında her yerde uygunluk ve her yerde ayırım vardır. Onları birbirleriyle kıyaslamadaki güçlük her birinin yapısında cinsiyete bağlı olanla bağlı olmayan şeyi belirlemenin güçlüğünden ileri gelir. Karşılaştırmalı anatomi yoluyla ya da yalnızca gözden geçirmeye aralarında cinsiyete bağlı değilmiş gibi görünen genel ayrımlar bulunabilir. (s.512)(5.Kitap)
- Doğa kadına cinsel isteği uyandırmak için erkeğe bu isteği tatmin etsin diye sağladığı kolaylıktan daha çok kolaylık sağlayarak, erkeği bu isteğe sahip olmasına karşın kadının keyfine bağımlı yapar. Kadının onu her zaman daha güçlü olduğunu kabul etmesini sağlamak için de onu kadının hoşuna gitmeye çabalamaya zorlar.(s.515)(5.Kitap)
- Kadınlar, güçlenirlerse erkekler daha da güçlü olurlar; erkekler gevşerlerse kadınlar daha da gevşek olurlar: İki sınır eşit olarak değişirse fark aynı kalır.(s.519)(5.Kitap)
- Kadın ve erkek birbirleri için yaratılmışlardır, ama karşılıklı bağılıkları eşit değildir. Erkekler kadınlara cinsel istekleri dolayısıyla bağılıdır; kadınlar ise erkeklere hem cinsel istekleri hem de gereksinimleri dolayısıyla bağılıdır. Kadınlar olmasa biz erkekler yaşayabiliriz, ama biz olmasak kadınlar yaşayamaz. (s.522)(5.Kitap)
- Erkek yaptıklarında başına buyruktur ve başkalarının düşüncelerine aldırış etmeyebilir, ama kadın yaptıklarında görevinin ancak yarısını yerine getirir ve hakkında ne düşünüldüğü onun için gerçekte ne olduğu kadar önemlidir. (s.523)(5.Kitap)
- Beden, böyle denebilirse, ruhtan önce doğduğuna göre verilecek ilk eğitim beden eğitimidir. Kadınlara tüm yaptıklarını incelik yapacak kadar güç gereklidir, erkeklere ise tüm yaptıklarını kolaylıkla yapacak kadar ustalık gerekir.(s.525)(5.Kitap)
- Kadın çenebazdır. Erkekler daha çabuk, daha kolay ve daha hoş konuşurlar. Çok konuşmakla da suçlanırlar. Böyle olması doğaldır ama ben suçlamayı seve seve övgüye dönüştüreceğim. Onlar da ağız ve gözler aynı etkiyi taşır ; hem de aynı nedenle. Erkek bildiğini söyler, kadın ise hoş gidecek olanı. Erkeğin konuşmak için bilgiye, kadının ise sağbeğeniye gereksinimi vardır. Erkeğin başlıca konuşma konusu yararlı şeylerdir, kadının ise hoş giden şeylerdir. Her ikisinin konuşmalarındaki ortak noktalar yalnızca gerçeği yansıtan noktalar olmalıdır.(s.542)(5.Kitap)
- Erkekler insan yüreğini kadınlardan daha iyi anırlar; ama kadınlar insanların yüreğindeki erkeklerden daha iyi okurlar. Deneysel ahlaki bulmak sanki kadınlara bunu sistemleştirmek ise biz erkeklere düşer. Kadın daha tinseldir, erkeğe daha çok zekaya sahiptir. Kadın gözlemler, erkek düşünceler yürütür.(s.563)(5.Kitap)

- Erkeklerde olduğu gibi kadınlarda da yürek canlanır canlanmaz oburluk baskın bir kusur olmaktan çıkar. (s.577)(5.Kitap)
- Erkeklerin kadınların niteliklerinin yargıcı oldukları gibi, kadınlar da erkeklerin niteliklerinin yargıcısıdır.(s.581)(5.Kitap)
- Eğitimli bir erkek için, hiç eğitimsiz bir kadını, dolayısıyla eğitimsiz tabakadan gelen birini almak uygun olmaz.(s.599)(5.Kitap)
- Genellikle erkekler kadınlardan daha az vefalıdır ve mutlu aşktan kadınlara göre daha erken bıkarlar. Kadın erkeğin vefasızlığını uzaktan sezer ve bundan kaygı duyar; onu daha da kışkırtan işte budur. Erkek gevşemeye başlayınca, kadın onu elinden kaçırmamak düşüncesiyle, vaktiyle onun kendisinin hoşuna gitmek için gösterdiği tüm özeni şimdi aynen ona göstermek zorunda kalınca, ağlar, onun gibi küçülür ve ender olarak aynı başarıya ulaşır. (s.711)(5.Kitap)

1.3.12. Eş seçiminde dikkat edilmesi gereken hususlar

- Emile'in gerçek babası benim. Onu adam etmiş olan da benim. Eğer onu seçtiği, daha doğrusu benim seçeceğim kimse ile evlendirecek eğitici ben olmasaydım, onu yetiştirmeyi kabul etmezdim.(s.596)(5.Kitap)
- Erkek daha aşağı düzeyde birisiyle evlendiğinde, aşağı düzeye inmiş olmaz, eşini yüceltir. Tersine, düzeyinin üstünde bir kadın almakla, kendisi de yücelmeden, o kadını aşağılatmış olur.(s.597)(5.Kitap)
- Bilgiç bir kadın, kocası, çocukları, dostları, uşakları herkes için bir felakettir. O güzelim üstün yeteneğinin yüce doruklarından bakarak, tüm kadınlık görevini küçük görür.(s.599)(5.Kitap)
- Evlilikte kadının çok güzel olmasını aramaktansa bundan kaçmak gerekir gibi geliyor. Güzellik, sahip olduktan sonra çabucak yıpranır.(s.600)(5.Kitap)
- Güzellik de dahil her leyin ortalamasını arzulayın. Aşk değil de iyi yürekliliği esinleyen sevimli ve kibar bir yüz her zaman yeğlenmelidir.(s.601)(5.Kitap)
- Emile gibi doğanın öğrencisi olan Sophie, Emile'e başka herhangi bir kızdan daha çok uygundur, onun için yaratılmıştır. Sophie bu adamın karısı olacaktır. Soy ve meziyet açısından Emile'e eşittir, ama servet açısından ondan daha aşağıdadır.(s.601)(5.Kitap)

1.3.13. Kadının özellikleri

- Kadının yalnızca sadık olması değil, kocası yakınları ve herkes tarafından da böyle görülmesi gerekir. Kadın alçakgönüllü, dikkatli, ihtiyatlı olmalı ve kendi vicdanında olduğu kadar başkalarının gözünde de erdeminin kanıtını taşımalıdır. (s.518)(5.Kitap)
- Kadın yaratılışı gereği kendini beğendirmeyi sever, ama bu hali düşüncelerine göre şekil ve amaç değiştirir. Bu düşüncelerini doğanın düşüncelerine uydurursa kadın o zaman kendisine uygun olan görgüye sahip olacaktır.(s.524)(5.Kitap)
- Kız çocukları neredeyse doğuştan süslenmeyi severler. Güzelliklerinden yeterince hoşnut olmadıkları için kendilerinin güzel bulunmasını isterler. (s. 524)(5.Kitap)
- Spartalı kızlar, erkekler gibi askeri talim görüyorlardı, ama savaşa gitmek için değil, günün birinde savaşın yorgunluklarına direnebilecek çocuklar yetiştirmek için. (s.525)(5.Kitap)
- ...dünyanın tüm ulusları içinde, eski Yunanistan kadar kadınları hem daha akli başında hem de daha sevimli olan ve ahlakla güzelliği bir araya getiren hiçbir ulus bulunmadığı kuşku götürmez. (s.526)(5.Kitap)
- Kızlar her zaman söz dinler olmalı, ama anneler her zaman katı olmamalıdır. genç bir kızı uysal yapayım derken mutsuz yapmamalı; ölçülü yapayım derken de alıklaştırmamalıdır.(s.533)(5.Kitap)
- Kurnazlık kadın cinsine özgü doğal bir yetenektir.(s.533)(5.Kitap)
- Kadın süsüyle göze çarpabilir, ancak kişiliğiyle kendini beğendirebilir. Giyim kuşamlarımız bizim kişiliğimiz değildir. Çoğu zaman özentili ola ola güzelliklerini yitirirler.(s.535)(5.Kitap)
- Çok pahalı süsler kişinin kendisini değil, mevkiini gösterme merakının göstergesidir. (s.536)(5.Kitap)
- Kadınlara çekinmeden kadınlık eğitimi verin. Cinsiyetlerinin görevlerini sevmelerini sağlayın. Alçakgönüllü olsunlar. Ailelerine dikkat etmeyi, evlerinde ev işleriyle uğraşmayı bilsinler. O zaman gösterişli giyim kuşam merakı kendiliğinden ortadan kalkacak, böylece kadınlar daha zevkli giyineceklerdir. (s.537)(5.Kitap)

- Yaşam, sağlık, akıl, rahatlık her şeyden önce gelir; refah olmayınca güzellik de olmaz; incelik bitkinlik değildir. Hoşa gitmek için de sağlıksız olmamak gerekir. İnsan acı çekerse acıma duygusu uyandırır, ama zevk ve haz sağlığın tazesini ister.(s.527)(5.Kitap)
- Kızlar, bu ilk yaşlarda iyiyle kötüyü henüz ayırt edemeyecekleri için, kimsenin hakemi olamazlar. Kural olarak, hitap ettikleri kimselere yalnızca hoş şeyler söylemeyi benimsemelidirler. (s.542)(5.Kitap)
- Erkek çocuklara uygun olmayan sorular sormaları için izin verilmemesi gerekiyorsa, böyle sorular sormak kızlara da haydi haydi yasaklanmalıdır.(s.543)(5.Kitap)
- Soru sormalarına izin vermeden, onlara çok sorular yöneltilmesini, onları konuşturmaya özen gösterilmesini, kolayca konuşturabilmek için, hemen yanıt vermeleri için, zihinlerini açmak, dillerini çözmek için sinirlendirilmelerini isterim. (s.543)(5.Kitap)
- Her kız annesinin dinini her kadın da kocasının dinini kabul etmelidir.(s.544)(5.Kitap)
- Genç kızların dinlerini iyi bilmeleri özellikle de sevmeleri önemlidir, ama erkenden öğrenmeleri o kadar da önemli değildir.(s. 545)(5.Kitap)
- Hazırcevaplık, kavrama gücü, ince gözlemler kadınların bilimidir; bunlardan yararlanma ustalığı ise yeteneklerinin işidir.(s.560)(5.Kitap)
- ...onlar için cinslerine özgü görevleri bilmek bunları yerine getirmekten daha kolaydır. Öğrenmeleri gereken ilk şey, yararlarını göz önüne alarak görevlerini sevmektir.(s.562)(5.Kitap)
- Zayıf olan ve dışarıda hiçbir şey göremeyen kadın, zayıflığının eksikliğini gidermek için ortaya koyabildiği tüm etkenleri değerlendirir ve bir karara varır. Bu etkenler erkeğin tutkularıdır. Kadının mekanizması erkeğinkinden daha güçlüdür. Tüm kumanda araçları erkek yüreğini çok sarsar.(s.563)(5.Kitap)
- Dünya kadınların kitabıdır: Bu kitabı kötü okurlarsa, kabahat onlardadır ya da bir tutku onları kör etmiştir.(s.564)(5.Kitap)
- Kendi evine sahip olma zevki baba ocağında alınır. Annesinin yetiştirmediği kadınlar, çocuklarını yetiştirmeyi sevmeyeceklerdir.(s.566)(5.Kitap)
- Göz diktikleri koca değil, evliliğin sağlayacağı serbestliktir.(s.566)(5.Kitap)
- Deli kadınlardan başka gürültücü kadın yoktur. Akli başında kadınlar sansasyon yaratmaz.(s.567)(5.Kitap)
- Az konuşan, dinleyen, edepli davranan, kibar konuşan, güzelliği ne cinsini ne de gençliğini unutturan, utangaçlığı ile bile ilgi uyandıran ve herkese karşı gösterdiği saygıyı kendisine de çeken on altı yaşında sevimli ve dingin bir kız karşısında hangi duyarsız ve kaba erkek gururunu yumuşatmaz ve dikkatli tavırlar takınmaz.(s.568)(5.Kitap)
- Kadınların sözü geçerliğini yitirdiği ve yargılarının erkekleri artık hiç etkilemediği çağın vay haline! Bu, ahlak bozukluğunun son kertesidir! İyi ahlak sahibi olmuş tüm toplumlar kadınlara saygı göstermişlerdir.(s.569)(5.Kitap)
- Namusluluk, ruhunda bir miktar yücelik bulunan güzel bir kadın için tatlı bir erdem olmalıdır.(s.571)(5.Kitap)
- Aşıklarını ancak koketliği sayesinde kendisine çekmesini, ancak gösterdiği özel yakınlık sayesinde de tutmasını bilen atak, arsız, entrikacı bir kadın, bayağı, sıradan işlerde onları uşak gibi kendisine boyun eğdirir, ama önemli ciddi işlerdeyse onlar üzerinde otoritesi yoktur. Ama aşıklarını kendilerini saymaya zorlayan, ihtiyatı ve alçakgönüllülüğü elden bırakmayan, kısacası aşkı saygı sayesinde sürdüren, aynı zamanda namuslu, sevimli, akıllı bir kadın onları bir işaretle dünyanın bir ucuna, savaşa, üne, ölüme, dilediği yere gönderir.(s.573)(5.Kitap)
- En namuslu sosyete kadını da belki namusluluğun ne olduğunu en az bilendir.(s.599)(5.Kitap)
- Kadınlar koşmak için yaratılmamışlardır; kaçarlarken de yakalanmak için koşarlar. Koşu beceriksizce yaptıkları tek şey değil, kötü yaptıkları tek şeydir.(s.646)(5.Kitap)

1.3.14. Emile'in özellikleri

- Emile'imi bir düşünün. Yirmi yaşını bitirmiştir. İyi yetişmiştir, ruh ve beden yapısı yerindedir. Güçlüdür, sağlıklıdır, çeviktir, beceriklidir, sağlamdır. Duygulu ve akıllıdır, iyilik ve insanlık doludur, ahlaklıdır, zevk sahibidir, güzeli sever. İyilik yapar. Acımasız tutkuların etkisinden kurtulmuştur. Başkalarının düşüncesinin boyunduruğundan bağımsızdır ama aklın yasasına boyun eğer, dostluğun sesine kulak verir. Tüm yararlı yeteneklere ve birçok hoş yeteneğe sahiptir. Zenginliğe

pek önem vermez. Zenginlik kaynağını kollarının ucunda taşır. Ne olursa olsun, ekmeksiz kalmaktan korkusu yoktur.(s.616)(5.Kitap)

- ...o kadar sert bir biçimde yetiştirilmiş o genç adam nerede? Şimdi işsiz güçsüz bir yaşam içinde gevşemiş durumda, kadınlar tarafından yönetilmesine izin veriyor. Onların eğlenceleri onun uğraşları, onların iradeleri onun yasaları olmuş. Yazgısı bir genç kızın elinde. Onun önünde yaltaklanıp, eğiliyor. O ağırbaşlı Emile bir çocuğun oyuncağı oldu!
- Yaşam sahneleri işte böyle değişir. Her yaşın onu devindiren güçleri vardır, ama insan her zaman aynıdır. Onu on yaşında pastalar, yirmi yaşında bir sevgili, otuz yaşında zevkler, kırk yaşında tutku, elli yaşında cimrilik yönetir. (s.637)(5.Kitap)
- Etkin bir yaşam, kol gücüyle çalışma, idman, hareket, onun için o kadar zorunlu hale gelmişlerdir ki acı duymadan bunlardan vazgeçemez. Emile'i ansızın gevşek ve hep evde geçen bir yaşama zorlamak onu hapse atmak, zincire vurmak, korkunç, çok sıkıntılı bir duruma sokmak demek olurdu. Mizacının ve sağlığının da bu nedenle bozulacağından kuşku duymuyorum.
- Sonunda Emile için günlerin en güzelinin, benim için de günlerin en mutlusunun doğduğunu görüyorum. Emeklerimin taçlandığını görüyor, meyvelerini tatmaya başlıyorum. O saygın çift çözülmüş bir bağla birleşiyor. Hiç de boşuna olmayan antlarını ağızları söylüyor, yürekleri doğruluyor. Artık karı kocadılar.(s.709)(5.Kitap)

Rousseau'ya göre asla kabul edilemeyecek olan Emile'in kendisinden başka birinin yerinde olmayı istemesidir: İsterse bu kişi Sokrates gibi bir filozof olsun. Rousseau'ya göre kişi kendisine bir kez bile yabancılaşırsa ardından kendisinden vazgeçmesi, kendisini tamamiyle unutmaya kaçınılmazdır (Rousseau, 1979: 243).

1.3.15. Sophie'nin özellikleri

- Sophie iyi bir aileden geliyor, iyi huyludur. Çok duyarlı bir yüreği vardır; bu aşırı duyarlılığı ona kimi zaman frenlemesi kolay olmayan etkin bir hayal gücü sağlar. Doğru çalışmaktan çok, çabuk kavrayan bir zekaya sahiptir. Uysal ama değişken mizaçlıdır. Sıradan, ama hoş bir yüzü vardır. Yüz ifadesi iyi bir ruhu ve yalan söylemeyen bir insanı yansıtır. Ona soğukkanlılıkla yaklaşabilir, ama ondan heyecan duymadan ayrılamazsınız. Başkalarının kimi üstün nitelikleri vardır ki bunlar onda eksiktir. Başkalarında ondaki üstün niteliklerden var; ama bunların hiçbiri iyi bir karakter oluşturacak kadar birbirine uygun değil. O ise kusurlarından bile yararlanmasını bilir. Daha kusursuz olsaydı, çok daha az hoş giderdi.(s.574)(5.Kitap)
- Sophie süsü sever, süsten de anlar. Annesinin Sophie'den başka oda hizmetçisi yoktur. İyi giyinir, çünkü zevk sahibidir; ama çok süslü giysilerden nefret eder.(s.574)(5.Kitap)
- Onun bilmediği ve zevkle uğraşmadığı tek bir tığ işi yoktur.(s.575)(5.Kitap)
- Yemek pişirmeyi, sofrayı kurmayı bilir. Yiyeceklerin fiyatından haberdardır, kalitelerinden anlar. Çok iyi hesap tutar, annesine vekilharçlık yapar.(s.575)(5.Kitap)
- Mutfağı hiçbir zaman yeterince temiz bulmaz. Bu konuda son derece titizdir; çok aşırıya vardırılmış bu titizlik onun kusurlarından biridir. Giysisinin kolunu kirletmektense, tüm yemeklerin yanmasına göz yumar. Aynı nedenle bahçe işleriyle hiçbir zaman ilgilenmek istememiştir. Toprak ona kirli gibi görünür; gübre görür görmez kokusunu alır.(s. 576)(5.Kitap)
- Lükse, özgü aşırı titizliğe onda rastlanmaz. Kızın odalarına sade sudan başka bir şey girmedi. Parfüm olarak yalnızca çiçeklerin kokularını bildi.(s.576)(5.Kitap)
- Erkeklerde olduğu gibi kadınlarda da yürek canlanır canlanmaz oburluk baskın bir kusur olmaktan çıkar. Sophie cinsine uygun zevkini korumuştur. Sütü ve şekerli şeyleri sever. Pastaları, ana yemekle tatlılar arasında yenen hafif yemekleri de sever. Ama etten çok az hoşlanır. Ne şarabın ne de sert alkollü içkilerin tadına bakmıştır.(s.577)(5.Kitap)
- Sophie'nin parlak olmasa da hoş giden, derin olmasa da güçlü bir zekası vardır.(s.577)(5.Kitap)
- Sophie doğuştan neşelidir. (s.577)(5.Kitap)
- Sophie için hiç kapris yoktur da denemez. Biraz fazla sivri olan mizacı isyancı oluverir; o zaman kendini unutabilir. Ama kendine gelmesi için ona zaman tanırsanız, kusurunu düzeltmesi onun için onur olacaktır.(s.578)(5.Kitap)
- Sophie inançlıdır, ama akla yatkın ve sade olan, pek az dogması, pek az ibadet kuralı bulunan dine inanır. Hatta başlıca ibadet olarak yalnızca ahlaklı davranışı tanıdığından, tüm yaşamını iyilik yaparak Tanrı'ya hizmet etmeye adar.(s.579)(5.Kitap)

- Sophie son soluğuna kadar namuslu, iffetli kalacaktır.(s.579)(5.Kitap)
- Bir gün süren ve ertesi gün yuhalamaya dönüşen o alışılmış aşk çığlığını duymak yerine, tek bir namuslu erkeğin hoşuna gitmeyi ve her zaman onun hoşuna gitmeyi yeğler.(s.580)(5.Kitap)
- Sophie kendi cinsiyle erkek cinsinin görev ve hakları konusunda bilgi sahibidir. Erkeklerin kusurlarını ve kadınların kötülüklerini bilir.(s.580)(5.Kitap)
- Görgü kurallarını pek iyi bilmez. Ama incedir, dikkatlidir ve her yaptığına bir incelik katar. Mutlu bir yaratılışı vardır.(s.581)(5.Kitap)
- Sophie övülmeyi hiç sevmez denemez. Sever elbette, yeter ki bu övgü ciddi olsun...(s.583)(5.Kitap)
- Birbiriyle uyuşmak karı kocaya düşer. Birbirlerine olan eğilimleri ilk bağları, gözleriyle yürekleri de ilk rehberleri olmalıdır; çünkü birleştiklerine göre, ilk görevleri birbirlerini sevmeleridir.(s.585)(5.Kitap)
- Emile gibi doğanın öğrencisi olan Sophie, Emile'e başka herhangi bir kızdan daha çok uygundur, onun için yaratılmıştır. Sophie bu adamın karısı olacaktır. Soy ve meziyet açısından Emile'e eşittir, ama servet açısından ondan daha aşağıdadır.(s.601)(5.Kitap)
- İlk bakışta insanı büyülemeyi, ama her gün daha çok hoşya gider. En büyük çekiciliği yavaş yavaş etkisini gösterir, ilişkide yakınlık oluştukça artar. Bunu herkesten çok da kocası hissedecektir. Eğitimi ne parlaktır ne de ihmal edilmiştir. Özentisiz bir zevki, yapay olmayan doğal nitelikleri bilgili olmasa da bir düşünce yetisi vardır. Her şeye akıllı yatmaz, ama öğrenmek için yetiştirilmiştir.(s.601)(5.Kitap)
- Sophie kocasının öğretmeni değil, öğrencisi olacak; onu kendi zevklerine bağlı kılmak şöyle dursun, onun zevklerini benimseyecek.(s. 601)(5.Kitap)
- Sophie'nin aşka gerçek özenin gösterilmesinde hoşgörölü olduğu söylenemez. O, tersine, buyurgandır, güç beğenirdir. Ölçölü olarak sevimliyse, hiç sevimli olmayı yeğler. Kendisini hissetmek, kendisini beğenmek ve kendisine saygı gösterdiğine göre saygı gösterilmesini de istemek gibi bir özelliğe sahip olmanın soylu gururunu taşır.(s. 649)(5.Kitap)

2. Sonuç

Yapılan çalışma sonucunda J.J.Rousseau'nun, kitabında birçok farklı konuya parmak bastığı ve bu düşüncelerini kanıtlamak amacıyla da hayalindeki kişileri (Emile, Sophie) kullandığı görülmüştür. Kitapta ağır eleştiriler yer almaktadır. Yazarın kitap genelinde özellikle küçük yaşlarda çocukların beyinlerine gereksiz bilgileri yüklemektense, ihtiyaçlarını karşılamasını sağlayacak yani hayatını devam ettirebilmesi için gerekli olan bilgilerin verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu bilgilerin de çocuklar tarafından kazanılması gerektiğini hazır bir şekilde önüne sunulmaması gerektiğini iddia etmektedir. Yani kitabın geneli çocuk eğitiminde dikkat edilmesi gereken hususlar üzerinedir. Ayrıca kitabın genelinde zengin-fakir/köylü-kentli karşılaştırmaları yapmaktadır. 2-4 ve 5. kitaplarda yaşamakta olduğumuz ortamdan keyif almanın yollarını anlatmaktadır. Birinci kitapta modern toplum ve kurumlara, batıl inanç ve yanlış uygulamalara eleştiriler yapmış bunun yanında anne-baba eğitiminin ve düzenli ailenin önemini vurgulamıştır. İkinci kitapta ön plana çıkan düşünce çocuklarda şartlandırma yapılmaması gerektiğidir. Üçüncü kitap geçiş özelliği taşımaktadır. Dördüncü kitapta ise, modern toplum ve kurumlara yaptığı eleştiriler göze çarpmaktadır. J.J. Rousseau'nun beşinci kitabı, tüm duygu ve düşüncelerini topladığı ve kanıtlamaya çalıştığı bölümdür. Kadının özelliklerine değinip, bu düşüncesini Sophie'nin özellikleriyle kanıtlamaktadır. Bir erkeğin sahip olması gereken özellikleri ise, Emile üzerinden anlatmaktadır. Bu iki karakter sayesinde kadın erkek karşılaştırmaları yapmakta, okura eş seçiminde dikkat edinilmesi gereken hususları vurgulamaktadır. Ayrıca beşinci kitapta, çocuklara verilen din eğitimi hakkındaki görüşlerini de bildirmektedir.

Rousseau, doğal yaşamı tamamen değiştirmenin insanı uygarlaştırmayacağını, tam tersi hiçbir gelişime ayak uyduramayıp tutsak bir hale getireceğini savunmaktadır. Ona göre insan doğal bir ortamda yaşamalı ve yaşadığı ortamı özünde hissetmeli, özümsemelidir. Kişi her yaş döneminin tadını çıkartmalıdır. Bu yüzden çocuklarımızı yetiştirirken onlara olgun insan muamelesi yapmamızın yanlışlığını dile getirmektedir.

Sağlam bir vücuda sahip olmanın önemini köylü-kentli karşılaştırmalarında açıkça vurgulamaktadır. Çocukların eğitiminde de öncelikle onları bu yönde geliştirmemiz gerektiğini, her ortama ayak uyduran

bir çocuğun bilgiyi almakta zorlanmayacağını ve engellerle karşılaştığında kolay vazgeçmeyeceğini savunmaktadır.

Rousseau, çocukları eğitirken yetenekleri ön planda tutmamız gerektiğini, çünkü yaratıcılığı sayesinde iyi işler çıkaran bir çocuğun gelecekte geçim sıkıntısı yaşamayacağını; yönünü daha rahat bulup, bu özellikleri sayesinde iş sıkıntısı da yaşamayacağını, kimseye boyun eğmek zorunda kalmayacağını belirtmektedir.

Çocuğu eğitirken ona sınırsız hak ve özgürlük vermemek gerektiğinin ve her istediğini çocuğun önüne sermenin olumsuz sonuçları üzerinde önemle durulmuştur. Ayrıca çocuğa bir şey öğretilcekse önce bu bilginin ne işle yarayacağını ona göstermeliyiz ki, çocuk hem öğrenmeye istekli olsun hem de öğrendiği bilgiyi nerede kullanacağını bilinciyle kalıcı bilgi edinmiş olsun. Elbette öğrettiğimiz bilgilerin uygulanmasında bizlerin de iyi birer örnek olmamız eğitimin püf noktasıdır.

Rousseau'ya göre bir diğer önemli nokta ise çocuğa bilginin direk verilmemesi, çocuğun bilgiyi elde etmeye çalışmasıdır. Eğitimde kız ile erkek öğrenci arasındaki farkı da gözetmek gerekmektedir. Bu farkları da Rousseau, kitabında ayrıntılı olarak işlemiştir.

Kaynaklar

- Baltacıoğlu, İ. (1998). Hayatım. (A. Y. Baltacıoğlu, Dü.) Dünya Yayıncılık.
- Çüçen, A. (2006). Batı Aydınlanmasının Düşünsel Kökenleri ve Eleştirisi 1. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.
- Featherstone, J. (1978). "Rousseau and Modernity". Daedalus.
- Korkmaz, M., & Öktem, G. (2013). Rousseau'nun Eğitim Anlayışı. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi.
- Oral, K. (1998). "Çocuk-Ergen Ruh Sağlığı Ekibinde Pedagog ve Danışmanların Rolü.". Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 217-220.
- Rousseau, J.-J. (2013(4.Baskı)). EMİLE ya da Eğitim Üzerine (Hasan Ali Yücel Klasikler Dizisi). (Y. Avunç, Çev.) İstanbul, Topkapı, Türkiye: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Teziç, E. (2001). Anayasa Hukuku. İstanbul: Beta Basım.
- Tütüncü, K. (Güz 2013). Demokratik ve Özerk Bireyin Yetiştirilmesi: Jean-Jacques Rousseau'nun Emile'inden Neler Öğrenebiliriz? Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi.